

ERZURUM HALKININ KIŞ SPORLARI FAALİYETLERİNDEN TURİZM POTANSİYELİ YÖNÜYLE BEKLENTİLERİ

Kenan ŞEBİN¹ Menderes KABADAYI² A.Gökhan YAZICI¹ Özgür BOSTANCI²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, “Erzurum Kış Sporları Turizmi İle İlgili Yöre Halkının Beklentileri” başlığı altında Erzurum’da yaşayan insanların kış turizminden hangi tür beklentiler içerisinde olduklarını ortaya koymaktır. Araştırma anket yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Erzurum Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yaşayan halk oluşturmuştur. Anketin örnek bireylerini Erzurum da yaşayan 15 yaş üzeri erkek ve kadınlar olmak üzere toplamda 1372 kişi oluşturmaktadır. Yöre halkının kış sporları turizmi ile ilgili beklentilerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş beklenti ölçeği, alpha istatistik yöntemi ile geçerlilik testine tabi tutulmuştur. Beklenti anketinin geçerlilik oranı 0.95 olduğu belirlenmiştir. Toplanan bilgi ve verilerin analizinde istatistikî paket programları kullanılmıştır. Araştırma grubunda, kış sporları turizmi ile ilgili değişkenlerde farklılıkların olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak yöre halkı Erzurum kış sporları turizminden yüksek oranda olumlu beklentiler içerisinde olduklarını ortaya koymuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Beklenti, Ekonomi, Tanıtım, Turizm, İstihdam

EXPECTATIONS OF THE PEOPLE OF ERZURUM FROM WINTER SPORT ACTIVITIES IN TERMS OF TOURISM POTENTIAL

ABSTRACT

The aim of this study was to show what kind of expectations the individuals have in the Region Erzurum about Winter Sports Tourism. Investigation has been realized by survey method. The individuals who live in the boundary of City Erzurum Municipality have made up the universe of the investigation. 1372 people in total, men and women above 15 years of age who live in the city Erzurum, have made up the model individuals of the poll. Expectation criterion which has been developed with the aim of defining the expectations of the individuals in this region about winter sports tourism has been assessed for validity with alpha statistics method. It has been made clear that validity of expectation poll is 0.95 percent. In the analysis of information and data which have been gathered, statistical packet programs have been used. In the research group, there are differences in variables which are about winter sports tourism. As a result, the people of the region show that they have great positive expectations from Erzurum winter sports tourism.

Keywords: Expectation, Economy, Displaying Tourism, Deploy

¹Atatürk Üniversitesi. K.K.E.F. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği; K. ŞEBİN (yazışmadan sorumlu): kenan_sebin@hotmail.com; A. G. YAZICI:gyazici@hotmail.com

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu BESYO; M. KABADAYI: menderes@omu.edu.tr , Ö. BOSTANCI: bostanci@omu.edu.tr

GİRİŞ

Bu çalışmada; Erzurum kış sporları turizmi ile ilgili yöre halkının beklentileri başlığı altında, Erzurum'da ikamet eden insanların kış sporları turizminden ne tür beklentiler içerisinde oldukları araştırılmıştır.

Beklenti, "Hangi eylemin hangi sonuca yol açacağına ilişkin inanç." [8] olarak da tanımlanabilir. Beklenti, bireyin morali ile yakından ilişkili bir kavram olarak görülmektedir. Beklentilerin yakından ilişkili olduğu bir diğer kavram "güdülenmedir. Owens [13], güdülenmeyi "bireyleri harekete geçiren veya etkin hale getiren içsel bir durum" olarak tanımlamakta ve güdülenmenin istekler, dilekler, dürtüler vs. olarak tanımlanan içsel koşullardan oluştuğunu ifade etmektedir.

Erzurum, yöre halkının birinci derecede geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olan, köyden kente yoğun göçün meydana gelmesi nedeniyle her geçen gün önemini kaybetmekte olan bir ilimizdir. Kış turizmi, dünyada önemli oranda büyüme trendi gösteren bir sektördür. Turizm politikalarının sürdürülebilir olması halinde, kış sporları turizmi ile birlikte yaz sezonunda diğer turizm faaliyetlerini de içine alabileceğimiz inanç, yayla, rafting, dağ, kaplıca, sağlık, yamaç paraşütü, kongre ve kültür turizmi gibi diğer alternatif turizm alanları zincirleme olarak bir bütün oluşturulabilir. Palandöken dağları kış turizmine uygun topoğrafik ve iklimik yapısı nedeniyle bölgede önemli bir kış turizmi merkezi özelliklerini taşımaktadır. Kayak pistlerinin çokluğu ve her seviyedeki kayakçının kayabileceği alanlara sahip olması nedeniyle ve şehir merkezine olan yakınlığının yanında kar kalınlığının 2 m. olması, toz kar kalitesine sahip olması, en önemlisi kayak sezonunun uzun olması münasebetiyle Palandöken Türkiye'deki mevcut kayak merkezleri içerisinde en avantajlı konumda olmaktadır. Bu avantajın doğru ve yeterli yatırımlar yapılarak kullanılması bölgedeki istihdam sorununa büyük katkı sağlayabilir [6].

Palandöken Kayak Merkezi Erzurum şehir merkezine 4 km'lik mesafesiyle dünyada şehir merkezine yakın kayak merkezlerinden biridir. Kayak merkezi Erzurum havaalanından normal şartlarda 25–30 dakikalık mesafededir. Palandöken kayak merkezinde kış sporları mevsimi "150 gün/yıl" olup aralık, ocak, şubat, mart, nisan aylarını kapsarken bazen yüksek kesimlerde mayıs ayını bulmaktadır. Normal kış koşullarında kayak alanlarında kar kalınlığı 2 metreyi aşmaktadır [19].

Turizm birçok alanda gelişim sağlayarak yaş ve cinsiyet yapısında değişikliğe neden olmuş, kadın erkek eşitliğinin yerleşmesine zemin hazırlamıştır. Bölgelerin kalkınmalarıyla birlikte kadınların iş hayatında yer almalarına turizmin büyük katkısı vardır. Ayrıca turistik bölgelerde yaşayanların eğitim seviyelerini artırıcı ve yabancı dillerini geliştirici yönde olumlu etkileri de vardır. Yapılan çalışmalarda özellikle kızların eğitim seviyelerinde ciddi artışlar gözlenmiştir [2]. Ulaştırma genel anlamda insan veya eşyanın yer değiştirmesini sağlayan bir hizmet birimi olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanım ise ulaştırma konut, iş, beslenme, kültür, eğlence ve kişiler arasında haberleşme gibi sosyal faaliyetleri gerçekleştirmek amacıyla insanlar, mallar ve bilgi için mesafe kavramının yöresel öneminin pekişmesine katkıda bulunan bir hizmet sektörü çeşididir [7,9].

Genel bir değerlendirme yapıldığında, uluslararası turizmin dünya dış ticaretinin en geniş hacmini oluşturduğu görülmektedir. Birçok ülke için en önemli ihracat kaynağı ve en fazla döviz sağlayan sektör olmasının yanında kalkınmanın itici gücü durumundadır [12]. Kış sporları merkezlerinde dağ havası almak, dinlenmek ve özellikle kış sporları yapmak amacıyla seyahat eden müşterilere en iyi hizmetin verilmesi için çaba sarf etmek gerekir [10]. Turizm yalnızca ekonomik bir olay olmayıp sosyal ve kültürel yönleri de olan toplumu ve sosyal yapıyı etkileyen bir harekettir. İnsanları birbirine daha da yaklaştıran turizm hareketleri gerek yerel halkın, gerekse turistlerin hayatına

renk katar. Hayat tarzlarında, geleneklerde çeşitlilik yaratır. Genel anlamıyla turizm sosyo-kültürel yönlerini etkileyerek sanat, müzik, dans, edebiyat, dil, tarih ve yaşam tarzlarında farklı ve özgün tatlar sağlayabilir [14].

Turizmin ekonomik boyutu 20. yüzyılın ortalarında anlaşılmasına karşın 1950'lere kadar kalkınma, büyüme ve zenginlik amacıyla yapılan dünya genelindeki araştırmalarda turizm sektörünün önemi kavranamamıştır [3]. İkinci Dünya savaşından hemen sonra turizm hareketleri özellikle batı toplumlarında gelişmeye başlamıştır. Ekonomik öneminin anlaşılmasıyla birlikte 21.Yüzyıl küresel ekonomisinde telekomünikasyon ve bilgi teknolojileri ile birlikte en hızlı gelişen sektör olmuştur. Bugün hemen tüm dünyada turizm ekonomik büyümenin ve gelişmenin en önemli kaynaklarını oluşturmaktadır [4]. Turizm, dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomisinde lokomotif görevi yapmaktadır. Turizm endüstrisi dünya çapında Gayri Safi Milli Hasılanın (GSMH) %11'ini, 200 milyon kişiye iş imkânı ve toplam istihdamın %8'ini sağlamaktadır [16]. Türkiye için turizmin, istihdam oluşturduğu bilinen bir gerçektir. Ama etkisi tam olarak rakamlara dökülememektedir. Çünkü turizm, yatırım aşamasından tüm hizmetin verildiği en son aşamaya kadar dolaylı ve dolaysız çok çeşitli iş olanakları oluşturmaktadır. Dolayısıyla da turistik hizmet veren yerlerde, istihdam edilen kişilerin çoğu turizmle ilgisi olmayan fakat aynı veya benzer işlerde çalışan kişilerden ayırt edilemediğinden güvenilir bir istatistiği ortaya koymak zordur [1]. Turizm kısa zaman içerisinde gelir ve istihdam yaratan bir sektördür [18]. İstihdam, ekonomideki bütün üretim faktörlerinin kullanılmasıyla ilgili olduğundan ve bir ekonomide sahip olunan üretim faktörlerinin tamamı kullanıldığında, o ekonominin maksimum üretim düzeyine ulaşması kaçınılmaz olur. Bu da tam istihdam milli gelir düzeyini oluşturur. Buna karşılık üretim faktörlerinden bir ya da bir kaçının tamamı kullanılmadığı zaman da eksik istihdam milli gelir düzeyi söz konusu olur [5].

Turizmin yörede gelişmesi için yeterli hava, kara ve demir yolları ile birlikte şehir alt yapısı denilen ulaşım, enerji, hava temizliği, kanalizasyon, su yeterliliği, ısıtma gibi konularda devletin yeterli yatırımlar yapması gerekmektedir. Bu tür yatırımların ekonomik anlamda yöreye geri dönüşümü çok kolay olacaktır. Bu konularla birlikte yöre halkının çeşitli kurs, seminer, televizyon programları sayesinde yetkililerce bilgilendirilmesi turizmin gelişmesinde önemli rol oynayabilir.

MATERYAL VE METOD

Araştırma Erzurum ili ve yöresinde yaşayan insanların kış sporları turizmi ile ilgili beklentilerini belirlemek amacıyla, konuyla ilgili yayınların taranması, alan araştırması esnasında araştırmacı tarafından konunun amacına yönelik hazırlanan anketin uygulanmasına dayanmaktadır. Anketler, araştırılan kişinin gizliliğini korumada güçlü olması, düşünülerek yanıtlar verilmesi ve analizlerinin kolay olması ile birlikte en kullanışlı metotlardan biri Likert ölçüm tekniği olmasından [11] dolayı tercih edilerek beşli Likert kullanılarak uygulanmıştır.

Araştırmada uygulanan anketin hazırlanması 3 aşamada gerçekteşmiştir:

1. Aşama: konuya ilişkin literatür taraması yapılarak elde edilen bilgiler doğrultusunda yöre halkını temsilen yörede yaşayan emekli, işçi, öğrenci, memur, işsiz, ev hanımı, esnaf, sanayici, tüccarlık yapan 100 kişilik bir gruba konuyla ilgili açık uçlu sorular yöneltilerek ankete temel oluşturacak ipuçları doğrultusunda beklenti maddeleri yazılmıştır.

2. Aşama: Taslak anketi hazırlama aşamasında, beklenti ifadelerine ölçek biçimi verilmiştir. Bunun için alt alta yazılan beklenti ifadelerinin karşısına "Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Tamamen Katılmıyorum" şeklinde derecelendirilmiş bir ölçek konularak bu konuda

uzman kişilerin görüş ve düşüncelerine başvurularak ön test için hazır hale getirilmiştir.

3. Aşama: Araştırmanın uygulamalı bölümünde, amaca uygun olduğu varsayılan anket soruları araştırmanın evreni içerisinde küçük örneklem grubundan seçilen 100 kişiye uygulanarak güvenilirlik testi yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan anketin güvenilirlik katsayısı (Cronbach alpha) .95 olarak saptanmıştır. Araştırmanın evrenini Erzurum ve yöresinde yaşayan 15 yaşın üstündeki kişiler oluşturmaktadır. Bu bağlamda örnekleme direkt ve endirekt olarak kış sporları turizminden birçok yönden etkilenen, yöre halkını büyük oranda temsil ettiği inanan esnaf, tüccar, sanayici, memur, işçi, emekli, ev hanımı, serbest meslek sahibi ve öğrenci grubu oluşturmaktadır. Araştırmada uygulama anketi 15 yaş ile üstü erkek ve kadın olmak üzere 1550 kişiye uygulanmıştır. 456'sı bayan, 916'sı erkek olmak üzere toplamda 1372 kişinin doldurmuş olduğu anket değerlendirilmeye alınmıştır. Bütün uygulamaların aynı zaman diliminde gerçekleştirilmesine özen gösterilmiştir. Araştırma, araştırmacı ve Erzurum Millî Eğitim Müdürlüğüne Bağlı okullarda görev yapan 10 kişiden oluşan gönüllü Beden Eğitimi Öğretmenlerinin anketör olarak seçilip konuyla ilgili gerekli bilgiler aktarıldıktan sonra yüz yüze görüşülerek 2008 yılında uygulanmıştır. İstatistik programlar sayesinde elde edilen verilerin ortalamaları ve bazı değişkenlerle ilişki düzeylerine bakılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada 1372 kişinin doldurduğu anketler değerlendirilmeye alınarak Erzurum kış sporları ile ilgili beklentilerinin değişkenleri sorgulanmıştır.

Tablo 1. Örnek bireylerin özelliklerine göre dağılımları

Yöre halkına ait demografik özellikler		N	%
Size Ait Ortalama Aylık Geliriniz	750 TL ve Altı	697	50.8
	751–1250 TL Arası	339	24.7
	1251–2000 TL Arası	276	20.1
	2001 TL ve Üzeri	60	4.4
	TOPLAM %	1372	100
Mesleğiniz	Ev Hanımı	126	9.2
	Esnaf. Sanayici Tüccar	289	21.1
	Serbest Meslek	135	9.8
	Öğrenci	216	15.7
	Memur	358	26.1
	İşçi	248	18.1
	TOPLAM %	1372	100
Eğitim Düzeyiniz	İlköğretim	214	15.6
	Lise ve Dengi Okullar	800	58.3
	Üniversite	282	20.6
	Yüksek Lisans ve Doktora	76	5.5
	TOPLAM %	1372	100

Doğum yeriniz	Erzurum İli	1034	75.4
	Erzurum İli Dışı	338	24.6
	TOPLAM %	1372	100
Medeni Durumunuz	Evli	772	56.3
	Bekâr	600	43.7
	TOPLAM %	1372	100
Cinsiyetiniz	Kadın	456	33.2
	Erkek	916	66.8
	TOPLAM %	1372	100
Yaşınız	15–20 Yaş Arası	352	25.7
	21–30 Yaş Arası	347	25.3
	31–40 Yaş Arası	326	23.8
	41 Yaş ve Üzeri	347	25.3
	TOPLAM %	1372	100

Yöre halkına ait demografik faktörlere göre; örnek bireylerden %50.8'nin ortalama aylık gelirleri 750 TL. iken %24.7'sinin 751 ile 1250 TL, %20.1'nin 1251 ile 2000 TL ve %4.4'nün ise 2001 TL ve üzerinde bir gelire sahip oldukları, %9.2'si Ev hanımı iken %21.1'i Esnaf-Sanayici-Tüccar, %9.8'i Serbest meslek, %15.7'si Öğrenci, %26.1'i Memur ve 18.1'inin ise İşçi olduklarını ifade etmişlerdir. Yine örnek bireylerin %15.6'sı ilkokul mezunu iken %58.3'ü Lise ve Dengi Okul, 20.6'sı Üniversite ve %5.5'inin ise Yüksek Lisans ve Doktoradan mezun oldukları belirlenmiştir. Örneklemin %75.4'ü Erzurum doğumlu, %24.6'sı ise Erzurum doğumlu olmayanlardan oluşmakla birlikte %56.3'ünün Evli, %43.7'sinin ise Bekâr olduğu anlaşılmaktadır. Yine örnek bireylerin %33.2'si Kadınlardan ve diğer kalan %66.8'inin Erkeklerden oluştuğu ve %25.7'sinin 15–20 yaş arasında, %25.3'ünün 21–30 yaş arasında, %23.8'i 31–40 yaş arasında ve %25.3'ünün de 41 yaş ve üzerinde oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Örnek bireylerin bazı kişisel özellikleri itibariyle dağılımları

Yöre halkına ait kişisel bilgiler		N	%
Palandöken Kayak Merkezinde bulunan otellerden faydalanabiliyor musunuz?	Her zaman	91	6.6
	Bazen	574	41.8
	Hiçbir zaman	707	51.5
	Toplam %	1372	100
Palandöken Kayak Merkezine herhangi bir nedenle gidiyor musunuz?	Her Zaman	155	11.3
	Bazen	759	55.3
	Hiçbir Zaman	458	33.4
	Toplam %	1372	100
Kış Sporları yapıyor musunuz?	Evet	492	35.9
	Hayır	880	64.1
	Toplam %	1372	100

Yabancı dil biliyor musunuz?	Evet	313	22.8
	Hayır	443	32.3
	Kısmen	616	44.9
	Toplam %	1372	100
Kayak yapmayı biliyor musunuz?	Evet	324	23.6
	Hayır	623	45.4
	Biraz Biliyorum	425	31
	Toplam %	1372	100
Kaç yıldır Erzurum'da yaşıyorsunuz?	2 yıldan az	102	7.4
	2 ile 5 yıl arası	143	10.4
	6 ile 10 yıl arası	109	7.9
	10 yıldan fazla	1018	74.2
	Toplam %	1372	100

Kişisel özelliklerine bakıldığında; %6.6'sı her zaman, %41.8'i bazen %51.5'i ise hiçbir zaman Palandöken kayak merkezinde bulunan otellerden faydalanmadıklarını, %11.3'ü Palandöken kayak merkezine herhangi bir nedenle her zaman giderken, %55.3'ü bazen gittiklerini, %33.4'ü hiçbir zaman gitmediklerini, %35.9'u kış sporları yaparken, %64.1'i ise kış sporları yapmadıklarını bildirmişlerdir. Örnek bireylerin %22.8'i yabancı dil bildiklerini, %32.3'ü hiç yabancı dil bilmediklerini, %44.9'u da kısmen yabancı dil bildiklerini ifade etmişlerdir. Yine katılımcıların %23.6'sı kayak yapmasını bilirken, %31'inin biraz bildikleri ve %45.4'ünün ise bilmedikleri, %7.4'ü 2 yıldan az bir süre Erzurum'da yaşadıklarını belirtirken, %10.4'ü 2 ile 5 yıl arası, 7.9 "6'sı 10 arası ve %74.2'si ise 10 yıldan fazla yaşadıklarını bildirmişlerdir.

Tablo 3. Kış sporu yapma durumlarına göre kış sporları turizmi ile ilgili beklentiler

Kış Sporları Turizmi ile İlgili Beklenti Alt Boyutları	Kış Sporu Yapma durumu	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Erzurum kış sporları turizminin tanıtımına ilişkin beklentiler	Evet	492	49.74	6.79	7.536	.001
	Hayır	880	46.61	7.68		
Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentiler	Evet	492	43.65	7.44	4.663	.001
	Hayır	880	41.65	7.75		
Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentiler	Evet	492	43.38	7.37	7.026	.001
	Hayır	880	40.27	8.08		
Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentiler	Evet	492	43.52	6.81	8.318	.001
	Hayır	880	39.85	8.35		
Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentiler	Evet	492	49.90	8.70	6.595	.001
	Hayır	880	46.43	9.70		

Kış sporlarını yapma durumlarına bakıldığında yöre halkının tüm alt boyutlara ilişkin beklentilerde istatistiksel açıdan çok önemli bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır ($p < 0.05$). Bu bağlamda; Erzurum kış sporları turizminin tanıtımına ilişkin beklentileri açısından kış sporlarını yapanlar (49.74) ile

yapmayanların (46.61) beklenti puanları çok önemli derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$). Başka bir boyut olan Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentilerinde kış sporlarını yapanlar (43.65) ile yapmayanların (41.65) beklenti puanları yine çok önemli derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$). Yine Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentilerinde kış sporu yapanlar (43.38) ile yapmayanların (40.27) beklenti puanları çok önemli derecede farklılaştıkları görülmektedir ($p<0.05$). Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentilerinde kış sporu yapanlar (43.52) ile yapmayanların (39.85) beklenti puanları çok önemli derecede farklılaştığı anlaşılmaktadır ($p<0.05$). Erzurum kış sporları turizminin ekonomik Etkilerine ilişkin beklentilerinde kış sporu yapanlar(49.90) ile kış sporu yapmayanların (46.43) beklenti puanları yine çok önemli derecede farklılaşmıştır ($p<0.05$).

Tablo 4. Kış sporları turizmi ile ilgili beklenti alt boyutlarının doğum yerlerine göre farklılıklar

Beklenti Alt Boyutları	Doğum Yeri	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Erzurum kış sporları turizminin Tanıtımına ilişkin beklentiler	Erzurum İli	1034	47.77	7.30	.286	.775
	Erzurum İli dışı	338	47.63	8.17		
Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesi ilişkin beklentiler	Erzurum İli	1034	42.33	7.60	-.320	.749
	Erzurum İli dışı	338	42.48	8.00		
Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentiler	Erzurum İli	1034	41.48	7.69	.733	.464
	Erzurum İli dışı	338	41.11	8.79		
Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentiler	Erzurum İli	1034	41.29	7.89	1.053	.293
	Erzurum İli dışı	338	40.76	8.41		
Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentiler	Erzurum İli	1034	48.12	9.15	3.025	.003
	Erzurum İli dışı	338	46.32	10.38		

Tablo 4’de bireylerin Erzurum kış sporları turizminin tanıtımına ilişkin beklentilerinde Erzurum doğumlu olanlarla olmayanların beklenti puanları arasında bir farklılık çıkmamıştır ($p>0.05$). Aynı şekilde katılımcıların Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentilerinde ve Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentilerinde Erzurum doğumlu olanlar ile olmayanların beklenti puanlarında da bir farklılık yoktur ($p>0.05$).

Katılımcıların Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentilerinde doğum yeri değişkenine göre beklenti puanlarında yine önemli bir farklılık çıkmamıştır ($p>0.05$). Buna karşın Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentilerde Erzurum doğumlu olanlar ile olmayanların puanları arasında önemli bir farklılık ortaya çıkmıştır ($p<0.05$).

Tablo 5. Kış sporları turizmi ile ilgili beklenti alt boyutlarının cinsiyetlere göre farklılıklar

Beklenti Alt Boyutları	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Erzurum kış sporları turizminin tanıtımına ilişkin beklentiler	Kadın	456	48.13	6.55	1.384	.167
	Erkek	916	47.53	7.96		
Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentiler	Kadın	456	42.16	7.49	-.688	.491
	Erkek	916	42.47	7.80		

Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentiler	Kadın	456	40.98	7.97	-1.326	.185
	Erkek	916	41.59	7.97		
Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentiler	Kadın	456	41.05	7.40	-3.355	.723
	Erkek	916	41.22	8.32		
Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentiler	Kadın	456	46.40	8.67	-3.528	.001
	Erkek	916	48.31	9.82		

Erzurum kış sporları turizminin tanıtımına ilişkin beklentilerinde, Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentilerinde, Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentilerinde ve nihayet Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentilerinde kadın ve erkeklerin puanları arasında bir fark çıkmamıştır ($p>0.05$). Fakat Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentilerinde kadın ve erkeklerin puanları arasında istatistiksel açıdan bir farklılık çıkmıştır ($p<0.05$). (Tablo-5).

Tablo 6. Kış Sporları Turizmi ile İlgili Beklenti Alt Boyutlarının Meslek Gruplarına Göre Farklılıkları

Beklenti Alt Boyutları	Meslek Grupları	N	$\bar{X}$	SS	F	p
Erzurum kış sporları turizminin Tanıtımına ilişkin beklentiler	Ev Hanımı	126	48.13	7.48	.381	.862
	Esnaf, San, Tüç.	294	47.57	7.79		
	Serbest Meslek	154	47.83	7.62		
	Öğrenci	224	48.09	6.94		
	Memur	352	47.75	7.61		
	İşçi	222	47.26	7.58		
	Toplam	1372	47.73	7.52		
Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentiler	Ev Hanımı	126	43.03	7.55	.576	.719
	Esnaf, San, Tüç.	294	42.27	8.18		
	Serbest Meslek	154	42.41	7.16		
	Öğrenci	224	42.80	7.17		
	Memur	352	42.26	8.21		
	İşçi	222	41.81	7.15		
	Toplam	1372	42.37	7.70		
Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentiler	Ev Hanımı	126	41.52	8.00	1.044	.390
	Esnaf, San, Tüç.	294	40.91	8.38		
	Serbest Meslek	154	42.27	7.17		
	Öğrenci	224	41.84	7.88		
	Memur	352	40.90	8.36		
	İşçi	222	41.63	7.35		
	Toplam	1372	41.39	7.97		

Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentiler	Ev Hanımı	126	41.36	8.69	.882	.493
	Esnaf, San, Tüç.	294	40.71	8.02		
	Serbest Meslek	154	42.33	7.55		
	Öğrenci	224	41.10	8.09		
	Memur	352	41.02	8.01		
	İşçi	222	41.13	7.93		
	Toplam	1372	41.16	8.03		
Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentiler	Ev Hanımı	126	48.72	9.23	1.186	.314
	Esnaf, San, Tüç.	294	47.07	9.11		
	Serbest Meslek	154	48.53	9.72		
	Öğrenci	224	48.30	9.94		
	Memur	352	47.28	9.35		
	İşçi	222	47.27	9.73		
	Toplam	1372	47.67	9.50		

Tablo 6’da görüldüğü gibi kış sporları turizmi ile ilgili beklenti alt boyutlarında Meslek grupları değişkenlerine göre “kış sporları turizminin tanıtımı”, “yöre halkının bilinçlendirilmesi”, “ulaşım alt yapısı”, “sosyo-kültürel” ve “ekonomik etkiler” ile ilişkili beş alt boyuttan hiç birisinin ortalama puanları arasında anlamlı bir istatistiksel farka rastlanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 7. Beklenti alt boyutlarının eğitim durumlarına göre kış sporları turizmine ilişkin farklılıklar

Beklenti Alt Boyutları	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	p
Erzurum kış sporları turizminin tanıtımına ilişkin beklentiler	İlköğretim	214	45.10	8.02	.001
	Lise ve Dengi	800	47.85	7.36	
	Üniversite	282	49.38	7.17	
	Yüksek Lisans ve Doktora	76	47.78	7.13	
	Toplam	1372	47.73	7.52	
Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentiler	İlköğretim	214	40.46	7.07	.001
	Lise ve Dengi	800	42.29	8.12	
	Üniversite	282	44.42	6.55	
	Yüksek Lisans ve Doktora	76	40.93	6.98	
	Toplam	1372	42.37	7.70	
Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentiler	İlköğretim	214	39.35	7.38	.001
	Lise ve Dengi	800	41.76	8.19	
	Üniversite	282	42.62	7.49	
	Yüksek Lisans ve Doktora	76	38.59	7.39	
	Toplam	1372	41.39	7.97	

Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentiler	İlköğretim	214	38.99	7.98	.001
	Lise ve Dengi	800	41.73	8.14	
	Üniversite	282	41.75	7.46	
	Yüksek Lisans ve Doktora	76	39.17	7.71	
	Toplam	1372	41.16	8.03	
Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentiler	İlköğretim	214	46.42	8.69	.001
	Lise ve Dengi	800	48.54	9.83	
	Üniversite	282	46.85	9.13	
	Yüksek Lisans ve Doktora	76	45.19	8.35	
	Toplam	1372	47.67	9.50	

Eğitim durumlarına göre kış sporları turizmine ilişkin beklentilere “turizminin tanıtımı”, “yöre halkının bilinçlendirilmesi”, “ulaşım alt yapısı”, “sosyo-kültürel” ve “ekonomik etkiler” olarak bakıldığında bütün bu alt boyutlarda istatistiksel olarak $p=0.01$ düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur (Tablo 7).

TARTIŞMA

Bu araştırmada, Erzurum kış sporları turizminde yöre halkının beklentileri ile ilgili konu başlığı altında; meslek, eğitim, cinsiyet, doğum yeri ve kış sporu yapma durumları değişkenlerine göre kış sporları turizminden olan beklentileri ile sonuçların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Böylece kış sporları turizmi ile ekonomik kalkınma başta olmak üzere eğitim, kültür, spor, tarım, hayvancılık, şehirleşme, sanayi, ulaşım, istihdam, alternatif turizm seçenekleri, yöresel el sanatları ve yöresel yiyecekler gibi birçok alanda faaliyetler ön plana çıkarılabilir. Kış sporları diğer turizm aktiviteleri içinde en yüksek maliyet gerektiren bir özellik taşıdığından ekonomik gelir seviyesinin yükselmesi kış sporları aktivitelerine katılımı arttırmaktadır. Yöre halkının gelir düzeyinin yükselmesinde kış sporları turizmi etkili olabilir.

Çalışmamızda Erzurum kış sporları turizmi ile ilgili yöre halkının beklentileri değerlendirilmiştir. Buna göre: Turizmden en iyi şekilde verim elde etmenin yolu tanıtımdan geçmektedir. Erzurum kış sporları turizminin ulusal ve uluslar arası alanda tanıtımının yapılmasında birçok araçtan yararlanılmalıdır. Yörede uluslar arası siyasi toplantıların, bilimsel kongrelerin yapılması, ulusal ve uluslar arası büyük spor organizasyonlarının gerçekleştirilmesi, yayın basım yolu ile yöre hakkında insanlara bilgi verilmesi bu araçlardan birkaçını oluşturabilir. Günümüzde reklamın önemi herkesçe kabul edilen bir gerçektir. Özellikle turizmde tanıtım, sınır tanımayan bir boyutta ele alınmaktadır. Turizmde tanıtım için, gerek yurt içinde, gerekse yurt dışında insanların ilgilerini bir ülkenin/ bölgenin veya turistik bir istasyonun mal ve hizmetleri üzerine çekmek gerekir. Bunun için bilgi vermek, eğitmek, telkinde bulunmak ve bir inanç suretiyle turistik istek yaratarak sosyal, psikolojik, kültürel ve ekonomik çıkarılara yönelik etkinlik gerçekleştirmek gerekir [15]. Bu bağlamda Erzurum kış sporları turizminin ulusal ve uluslar arası alanda tanıtılması için, yörede büyük spor organizasyonlarının, uluslar arası siyasi toplantıların ve bilimsel kongrelerin yapılması önemlidir.

Palandöken kayak merkezinin turizmde daha etkili olabilmesi için ulusal ve uluslar arası çeşitli festivallerde yapılabilir. Film festivalleri, Oltu taşı festivali veya oltu taşı tacıcılık kongresi

gibi etkinlikler bunlar arasında sayılabilir. Yöre halkına; Kış sporları turizminin önemini ve yöreye kazandıracakları hakkında valilik, belediye, turizm il müdürlüğü, meslek odaları ve üniversite başta olmak üzere eğitim, seminer ve buna benzer faaliyetlerle bilinçlendirilme amaçlı bilgi paylaşımı yapılmalıdır.

Turizmin gelişmesi ulaşım alt yapısının gelişmesi ile doğru orantılıdır. Turistlerin zaman kaybetmeden en kolay, en güvenilir, en ekonomik ve en kısa zamanda gitmek istediği yere ulaşması önemlidir. Ulaştırma ve turizm ayrılmaz bir bütündür. Turizmin daha çok değer kazanabilmesi için ulaşım araç ve alt yapısına ihtiyaç vardır. Turizmi ihtiyaç haline getiren ve ona değer kazandıran unsurların en önemlisi ulaşım imkânlarıdır. Ulaşım imkânlarının yetersiz olduğu bölgelerin turistik açıdan değer kazanması zordur. Ulaşım imkânları turizmde konaklama süresinin uzamasına neden olur. Ulaşımdan sağlanan zaman, konaklama süresini olumlu yönde etkilemektedir. Ulaştırma endüstrisinin yanında ulaşım çeşidi ve ulaşım araçlarının hız, güvenlik, konfor ve ücret tarifeleri gibi etkenlerin turizm bölgesinin değer kazanmasında ayrı bir önemi vardır [17]. Erzurum'da turizmin gelişmesiyle birlikte sürdürülebilir ekonomik fayda sağlanabilir. Mevcut tesislere ek olarak açılacak olan turizm tesislerinde çok sayıda kişiye istihdam olanağı sağlanabilir. Kayak eğitmenleri, rehberler, restoranlar, tur acenteleri ile şehir merkezindeki işletmeler turizm potansiyeline göre kapasitelerini arttırıp gerekli standartların yakalanmasına ön ayak olacaklardır. Bu gelişmeler de şehirdeki yaşam kalitesinin yükselmesine neden olabilir [6].

SONUÇ VE ÖNERİLER

Şehir ile kayak merkezi arasında teleferik taşımacılığı geliştirilerek ulaşım imkânları iyileştirilmelidir. Şehre turizm havası vermek amacıyla şehir içi taşımacılığında gondol lift taşımacılık ile ilgili tesisler yapılmalıdır. Bu tesisler yap-ışlet-devret veya buna benzer yöntemler ile yapılabilir.

Kış turizminin şehre ekonomik katkıları yöre halkı için çok önemlidir. Bunun içinde kayak merkezi ile şehir arasındaki kopukluğun ortadan kaldırılması gerekir. Şehirde alışveriş merkezleri, eğlence merkezlerinin çoğaltılmasıyla birlikte şehir turları, yöresel el sanatlarının geliştirilmesi, kaplıca turları vb. aktiviteler yapılmalıdır.

Turizmi olumsuz yönde etkileyen şehirdeki hava kirliliğinin tamamen ortadan kaldırılması için çalışmalar yapılmalıdır. Hava temizliği turistlerin şehir merkezine yönelmesinde etkili bir unsur olabilir. Turizme yönelik lisanslı hediyelik eşyaların geliştirilip sunulması teşvik edilerek geliştirilen turistik el sanatlarının sergilenebilmeleri için belli başlı sanat galerileri oluşturulmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Akat Ö. (1997). Turizm İşletmeciliği, Ekin Kitapevi, s,55, Bursa.
2. Boyacıoğlu ZE. (2002). Turizm Sektörünün Edirne İline Sosyo-Ekonomik Katkısı ve Yerli Halkın Turizme Yaklaşımı, Trakya Üniversitesi, S.B.E.,Danışman: Küçükaltan D.K., s,42, Edirne.
3. Crouch G.İ, Ritchie JRB. (1999). Tourism, Competitiveness and Societal Prosperity, Journal of Business Research, s,138.
4. Diamond J. (1977). Tourism's Role in Economic Development; the Case Reexamined, Economic Development and Cultural Change, 25(3), ss, 539,553.
5. Erdoğan H. (1996). Ekonomik, Sosyal, Kültürel, Çevresel Yönleriyle Uluslararası Turizm, s, 227, Bursa.
6. Erzurum Ticaret Ve Sanayi Odası, (2005). Erzurum Ekonomik Durumu Raporu, Yayın No:2006-1,s,63, Erzurum.
7. Gürdal M. (1987). Ulaştırma Ekonomisi, Turizm Ulaştırmasına Genel Yaklaşım, Coşkun Matbaası, s,8-12, Aydın.
8. Hampton DR, Summer CE, Webber RA. (1982). Organizational Behavior and the Practice of Management.
9. Karaküçük S. (1999). Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme, Gazi Kitapevi, s,194-196, Ankara.

- 10.Kozak N, Kozak A. M, Kozak M. (2001). Genel Turizm İlkeler – Kavramlar, Detay Yayıncılık, s,21–24–77, Ankara.
- 11.Krech D, Crutchfield RS. Çevirmen Güngör E.Sosyal Psikoloji, Ötüken Yayınları, s,323, İstanbul.
- 12.Lim C. (1997). Review of International Tourism Demand Models, Annals of Tourism Research, 24(4), ss,835–849.
- 13.Owens, RG. (1981). Organizational Behavior in Education (2nd Ed.). New Jersey: Prentice-Hall International Editions.
- 14.Özdemir M, Gürkan İM, Kırıl. (2000). Turizm Hareketlerinin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi, Anatolia Araştırmaları Dergisi, Yıl 11, s,79, Ankara.
- 15.Rızaoğlu B. (2004). Turizmde Tanıtma, Detay Yayıncılık, s,73, Ankara.
- 16.Rita P. (2000). Tourism in the European Union, International Journal of Contemporary Hospitality Management, Vol.12, issue 7,435.
- 17.Toksöz B. (1997). Türk Turizminin Gelişmesinde Havayolu Ulaştırmasının Yeri ve Önemi (Y.L.T) Danışman: İssı Y. İstanbul Üniversitesi S.B.E. s,5, İstanbul.
- 18.Tutar E. (1990). Türkiye’de Turizm Sektörünün Gelişimi, Anadolu Üniversitesi, İ.İ.B.F. Yıllığı s,126, Afyon.
- 19.Ülker İ. (2006). Dağlarımız, TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, s,223, Ankara.